

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Marinkás György

Az őslakos népek védelmének aktuális jogi kihívásai

PhD értekezés tézisei

Miskolc

- 2016 -

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Rövidítések jegyzéke.....	2
I. A kutatási téma lehatárolása és célja, a dolgozat szerkezeti felépítése.....	3
1. A kutatási célok lehatárolása.....	3
2. A dolgozat szerkezeti felépítése.....	4
II. A kutatás módszere.....	5
III. Kutatás eredményeinek összefoglalása, lehetséges hasznosítási módok.....	7
1. Alaptétel, alapkérdés, alapprobléma.....	7
2. Hipotézisek.....	7
3. Tézisek.....	8
IV. Az értekezéshez kapcsolódó publikációk jegyzéke.....	18

Rövidítések jegyzéke

Dokumentumok

GSZKJNE = Gazdasági Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

ILO 169-es számú egyezménye = Az ILO 169. számú egyezménye a bennszülött és törzsi népekről a független országokban

PPJNE = Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

UNDRIP = Az Egyesült Nemzetek Óslakos Népekről Szóló Deklarációja

Szervezetek

EJAB = Emberi Jogok Amerikaközi Bírósága

EJABiz = Emberi Jogok Amerikaközi Bizottsága

EJEB = Emberi Jogok Európai Bírósága

EJEBiz = Emberi Jogok Európai Bizottsága

ENJAB = Ember és Népek Jogainak Afrikai Bírósága

ENJABiz = Ember és Népek Jogainak Afrikai Bizottsága

ENJABiz Munkacsoport = Az ENJABiz Óslakos Népekkel Foglalkozó Munkacsoportja

ENSZ EJB = ENSZ Emberi Jogi Bizottsága

ENSZ GSZT = ENSZ Gazdasági és Szociális Tanács

ENSZ Munkacsoport = ENSZ Óslakos Népekkel Foglalkozó Munkacsoportja

ENSZ= Egyesült Nemzetek Szervezete

ILO = Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

I. A kutatási téma lehatárolása és célja, a dolgozat szerkezeti felépítése

1. A kutatási célok lehatárolása

Jelen PhD dolgozat megírásának célja, hogy megvizsgálja – az emberi jogok egy speciális területét képező – az őslakos népeket megillető jogok mibenlétét és a vonatkozó nemzetközi jogi szabályokat. Az őslakos népek az elmúlt húsz-harminc évben kerültek a nemzetközi közösség figyelmének középpontjába: a jogsértések passzív elszenvedése és tűrése helyett, ekkor kezdtek el kiállni igazukért, és felszólalni a történelmi igazságtalanságokkal szemben. Ahogyan *Siegfried Wiessner* fogalmazott: „a negyedik világ rátalált a hangjára, és megtalálta az utat az ENSZ intézményei irányába.”¹ Az eltelt időben a nemzetközi jog és a nemzetközi közösség attitűdje is gyökeresen megváltozott.²

Természetesen az olvasóban joggal merül fel a kérdés, hogy a hazai jogtudomány fejlődéséhez milyen módon járulhat hozzá a távoli, egzotikus helyeken élő őslakos népek védelme terén elért eredmények tanulmányozása. A szerző válasza, hogy több módon: először is nem csak *Dél-Amerika* és *Ázsia* esőerdeiben, *Afrika* és *Észak-Amerika* pusztaságain élnek őslakos népcsoportok: példának okáért a *skandináv országok* és *Oroszország* területén is él egy nép, a *számi*,³ amely régóta küzd azért, hogy az európai emberi jogvédelmi mechanizmus elismerje őslakos mivoltát, és ennek megfelelő védelemben részesítse, többek között bizonyos kollektív jogainak elismerése révén. Az európai mechanizmus jelenleg – a történelmi örökségének megfelelően – alapvetően individualista szemléletű, amely révén nem képes adekvát választ adni az őslakos csoportokat és a kisebbségeket érintő legfontosabb kérdésekre. A szerző véleménye szerint a többi regionális emberi jogvédelmi mechanizmus, valamint az ENSZ intézményei által garantált védelem átfogó elemzése hozzájárulhat az európai mechanizmus hatékonyabbá tételéhez ilyen téren, tekintettel arra, hogy az említett mechanizmusok – az egyéb fejlemények mellett – valamilyen szinten mind a kollektív jogok elismerésének irányába mozdultak el. E változás pedig a kisebbségvédelem terén is hatékonyabbá teheti az európai mechanizmust. A téma tanulmányozásának – a

---

¹ WIESSNER, Siegfried, *Indigenous Sovereignty: A Reassessment in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 2008. (Vol. 41.) Issue 4, pp. 1141-1176.

² XANTHAKI, Alexandra, *Indigenous Rights in International Law over the Last 10 Years and Future Developments*. *Melbourne Journal of International Law*, 2009. (Vol. 10.), Issue 1., pp. 27-37

³ Bővebben lásd: AHRÉN, Mattias, *Indigenous Peoples' Culture, Customs, and Traditions and Customary Law – The Saami People's Perspective*. *Arizona Journal of International and Comparative Law*, 2004 (Vol. 21.), Issue 1., pp. 63 – 112.

kisebbségvédelemben hasznosítható előnyökön túlmenően – *egyéb előnyei* is vannak: az őslakos csoportok tudásának alkalmazása új lehetőségeket nyit meg a környezettudatos gazdálkodás, valamint a gyógyászat terén, tekintettel arra, hogy az őserdőben még napjainkban is találni olyan növényeket, amelyek hatóanyagai ezidáig ismeretlenek voltak a nyugati orvostudomány számára, és amelyeket az őslakosok jól ismernek, és alkalmaznak.

Tekintettel arra, hogy az őslakos népeket ma megillető jogok és azok elismertsége egy hosszú, több mint negyven éves fejlődés eredménye, a külföldi szakirodalom immár meglehetősen gazdagnak mondható, a szerzőnek számtalan jogeset, jelentés, könyv és szakkikk állt a rendelkezésére jelen dolgozat megírása során. Ugyanez a magyar szakirodalomról nem mondható el: az előző bekezdésben felvázolt kutatási terület ilyen komplex, interdiszciplináris feldolgozása a magyar szakirodalomból hiányzik,⁴ ezért a szerző véleménye szerint alkalmas arra, hogy önálló PhD kutatás tárgyát képezze.

2. A dolgozat szerkezeti felépítése

A dolgozat négy fő fejezetre oszlik: a szerző az *első* fejezetben az őslakos népek univerzális szinten történő definiálásának problematikus voltát, valamint az egységes, univerzális definíció hiányának okait veti alá vizsgálatnak, körbe járva az őslakos-kisebbség elhatárolás kérdését, különös figyelmet szentelve az ún. tűzfal modellnek. Utóbbi kapcsán az egyik legfontosabb kérdés annak morális inkonzisztenciája és gyakorlati tarthatatlansága. A *második* fejezetben kerülnek ismertetésre a legfontosabb, az őslakosok szempontjából releváns emberi jogi dokumentumok, valamint az emberi jogvédelmi mechanizmusok őslakos specifikus gyakorlata, elsőként az ENSZ szervek gyakorlata, majd azt követően a regionális mechanizmusok által tárgyalt ügyek. A regionális mechanizmusokat a szerző olyan sorrendben tárgyalja, hogy az tükrözze az őslakos közösségeknek, a közösség védelme terén elért erőfeszítéseiket és eredményeiket. A *harmadik* fejezetben az őslakos közösségek számára legfontosabb három jogot – az önrendelkezéshez és a földhöz való jogot, valamint a kulturális jogokat – ismerteti, továbbá ebben a fejezetben tárgyalja az ezekhez tartozó egyéb jogokat és kérdéseket. Az említett három jog ugyanis egyfajta ernyőként szolgál, amelyek az egyéb

---

⁴ A témavezetőm Raisz Anikó, valamint Dux László foglalkozott kimondottan az őslakos népeket érintő egyes kérdésekkel. A hazai szakirodalom az őslakos népek jogait általában más jogokkal összefüggésben, érintőlegesen tárgyalja. Lásd: RAISZ Anikó: Indigenous Communities before the Inter-American Court of Human Rights – New century? New era? *Miskolc Journal of International Law*. 2008. (Vol. 5.) issue 2., pp. 35-51.; DUX László: Az ogoni-ügy az Emberek és Népek Jogainak Afrikai Bizottsága előtt, *Jogelméleti Szemle*, 2005 (5. évf.), 2. szám.

kapcsolódó jogokkal együtt tárgyalandók. Ily módon a fenti lehatárolás ellenére, a szerző a jogok széles körét – példának okáért belső önrendelkezés, szellemi tulajdonhoz való jog – érinti. Végül, a *negyedik* fejezetben kerül sor a következtetések levonására, valamint a jelen tézis füzetben kifejtettek részletes indokolására.

II. A kutatás módszere

A kutatás során alkalmazott módszer alapvetően a témával kapcsolatos szakirodalom és az emberi jogvédelmi mechanizmusok ítélkezési gyakorlatának feldolgozása volt. Előbbi jellemzően idegen nyelvű szakirodalmat takar, tekintettel arra, hogy a magyar szakirodalomban a téma – mint az fentebb említésre került –, kevés kivételtől eltekintve feldolgozatlanak tekinthető. Az ítélkezési gyakorlat elemzése jelen dolgozat kiemelten fontos részét képezi: a szerző elemzi az ENSZ szervek, valamint a regionális emberi jogvédelmi mechanizmusok joggyakorlatát – ideértve a jelentéseket, határozatokat, ítéleteket –, továbbá figyelmet szentel a nemzeti bíróságok joggyakorlatának. Utóbbiit illetően kiemelés érdemelnek egyrészt azok az ügyek, melyek során az egyes országok bíróságai elismerték az őslakos népeket megillető jogokat, másrészt azok, amelyekben az UNDRIP⁵ szolgált hivatkozási alapul, néhány esetben még azt megelőzően, hogy az ENSZ Közgyűlése elfogadta volna azt.

A kutatás során a szerző – bár alapvetően a nemzetközi jogra koncentrált – szükségszerűen egyéb jogágakat is érintett, bizonyos esetekben pedig jogon kívüli területeket is, ennek megfelelően a kutatás interdiszciplináris jellegűnek tekinthető. A szerző megvizsgálta az univerzális és a regionális mechanizmusok gyakorlatát, ezen felül jogösszehasonlító módszert alkalmazva, vizsgálatnak vetette alá az egyes nemzeti szabályozásokat, mivel jelentős eltérés figyelhető meg az angolszász eredetű országok és más – példának okáért a skandináv – államok nemzeti szabályozása között. A szerző által érintett legfontosabb területek a következők: a *biodiverzitás* megőrzésének fontossága, valamint az őslakosok szerepe e cél megvalósításában.⁶ Az utóbbi évtizedek egyik talán legjelentősebb fejleménye ugyanis, hogy az őslakos népek gazdálkodási módszereit az államok túlnyomó többsége nem tiltja, mint pazarló és környezetkárosító gyakorlatot, éppen ellenkezőleg: e népcsoportok tradicionális tudását igyekeznek felhasználni a *környezetvédelem* területén.⁷ A tradicionális ismereteik

---

⁵ Az ENSZ Közgyűlés 2007. szeptember 13-i határozata (A/RES/61/295)

⁶ 1992-es Riói Nyilatkozat a Környezetről és a Fejlődésről (A/CONF.151/26)

⁷ Lásd az *ENSZ REDD Programjának 2011-2015-ös Stratégiai Keret Dokumentumát (UN REDD Program Strategic Framework 2011-2015.)*

hasznosításának másik lehetséges haszonélvezője a *gyógyszeripar*, amely egyre inkább felismeri e tudás értékét, ennek megfelelően igyekszik azt kihasználni, hol tisztességesen, hol kevésbé tisztességesen eljárva.⁸ Az őslakos népek *szellemi tulajdonhoz* való joga szintén érdekes kérdéseket vet fel, amelyeket a szerző igyekszik megválaszolni. Az őslakos népek társadalmi részvételének elméleti megalapozása szükségszerűen érinti a *jogelmélet és államelmélet*, illetve az *alkotmányjog* egyes területeit: az alapvető kérdés ugyanis az, hogy miként egyeztethető össze a formális egyenlőség koncepciója a megerősítő intézkedésekkel. E körben különösen érdekes az őslakos népek preferenciáinak érvényre juttatását szolgáló parlamenti kvóta rendszer, amely nyilvánvalóan sérti az „*egy szavazó egy szavazat*” elvét.⁹ A téma vizsgálata során, bizonyos esetekben nemcsak a nemzetközi jog területét volt szükséges elhagyni; a szerzőnek érintenie kellett a *szociológia*, a *kulturális antropológia* és a *néprajz* területét is, ezek ugyanis egyértelműen szükségesek az őslakos népek sajátos társadalmi berendezkedésének és kultúrájának¹⁰ megértése szempontjából, amelyekre az érintett népek a követeléseiket alapozzák. Az őslakos népek földtulajdon rendszere és a természethez való hozzáállása európai szemmel aligha érthető; a lehetőségekhez mérten, meg kell próbálni az ő szemszögükből is megvizsgálni a kérdéses eseteket.

---

⁸ Lásd: WYNBERG, Rachel, Rhetoric, Realism and Benefit Sharing: Use of Traditional Knowledge of Hoodia Species in the Development of an Appetite Suppressant. *The Journal of World Intellectual Property*. 2004. (Vol 7.), Issue. 6. pp. 851-876.

⁹ CHARTERS, Claire, Do Maori Rights Racially Discriminate against Non Maori? *Victoria University of Wellington Law Review*, 2009. (Vol. 40.), Issue 3., pp. 649-668.

¹⁰ AHRÉN, pp. 63-112.

III. Kutatás eredményeinek összefoglalása, lehetséges hasznosítási módok

1. Alaptétel, alapkérdés, alapprobléma

A korábbi publikációinak megírása során a szerzőben az az *alaptétel* fogalmazódott meg, hogy az őslakos és az érdekeiket képviselő szervezetek fáradásainak eredményeként, az őslakosokat megillető jogok immár megfelelő anyagi jogi védelemben részesülnek. A legfőbb probléma, vagyis a jelen értekezés által tárgyalt *alapprobléma*, hogy e szabályokat nem implementálják megfelelően. Az előbbi kettővel összefüggésben az *alapkérdés* az, hogy miként valósítható meg a joggyakorlat fejlesztése, miként biztosítható az államok együttműködési hajlandósága az őslakos közösségek védelemben részesítését illetően.

2. Hipotézisek

E kérdés megválaszolása érdekében a szerző három hipotézist állított fel, ezekre alapozva állította össze a téziseit, és vizsgálta az alapkérdésre adandó válaszokat.

Az *első számú hipotézis*, hogy az őslakos népek jogainak széleskörű elismerése – többek között – a *Will Kymlicka* által tűzfal modellnek nevezett jelenségnek köszönhető. Az említett elmélet annak az elképzelésnek az elültetésén alapul, hogy az őslakos közösségek számára biztosított jogok nem járnak automatikusan a kisebbségek jogainak bővülésével. Az őslakos közösségeket ugyanis – a jellemzően alacsony létszámukból adódóan, a kisebbségekkel ellentétben –, az államok és a többségi társadalom általában kevésbé tekinti az állam integritását fenyegető tényezőnek, ily módon nagyobb hajlandóságot mutatnak a jogaik elismerésére.

A *második számú hipotézis* értelmében, e tűzfalnak – a morális inkonzisztenciájából és gyakorlati tarthatatlanságából adódóan – szükségszerűen le kell omlania, ennek azonban két lehetséges következménye képzelhető el, amelyek közül csak az egyik tekinthető kívánatosnak. *Egyrészt* az őslakosokat megillető jogok erodálódásához vezethet, amely az államok fent említett félelmeiből adódik, *másrészt* ellenkező eredményre is vezethet: hozzájárulhat a kisebbségvédelem hatékonyabbá tételéhez. A szerző azt vizsgálja, hogy miként kerülhető el az első lehetőség bekövetkezése. Ennek érdekében legfontosabb a többségi társadalom és a döntéshozók meggyőzése arról, hogy sem az őslakos népek, sem a kisebbségi csoportok számára biztosított többlet jogok nem jelentik az állami integritás szükségszerű csorbítását.

A *harmadik számú hipotézis*, hogy az őslakos közösségek tradicionális tudása különösen értékesnek bizonyulhat a fenntartható fejlődés megvalósításában. E felismerés nem új keletű, már az 1992-es Riói ENSZ Nyilatkozat 22. cikke is rögzíti, az államok és a transznacionális vállalatok azonban hajlamosak a rövidtávú hasznosítási célnak alárendelni az egyéb

tényezőket, példának okáért a monokultúrás növénytermesztés okozta talajerózió és a bioüzemanyag előállítás okozta élelmiszerbiztonsági kockázatot. A cél tehát az, hogy a nemzetközi szereplők felismerjék, az őslakos közösségek bevonása a természeti kincsek felhasználásáról szóló döntésekbe számukra is előnyökkel bírhat.

A hipotézisek igazolása érdekében, a szerző egy olyan logikai gondolatmenetet követve építette fel a dolgozat szerkezetét, amely véleménye szerint a leginkább alkalmas arra, hogy elősegítse a hipotézisben, illetve a téziszüzetben foglaltak megértését és bizonyítását.

3. Tézisek

A kutatás eredményeként több megállapítás is tehető: *az első* ezek közül, hogy továbbra sem létezik egységes definíció, azt jelen sorok írásakor is viták övezik. Jóllehet nemzetközi szervezetek¹¹ és a témával foglalkozó szakértők¹² is tettek kísérleteket az univerzális definíció megalkotására, az szinte teljességgel lehetetlen feladat: az egyes őslakos csoportok történelmi háttere és jelenkori helyzete ugyanis oly mértékben különbözik, hogy azokat lehetetlen egyetlen definícióban egyesíteni. E felismerés volt az egyik oka annak, hogy az UNDRIP szövegezése során végül mellőzték a definícióalkotást, amennyiben ugyanis nem így tesznek, a dokumentumot minden bizonnyal a mai napig sem fogadta volna el az ENSZ Közgyűlése.¹³ Az átfogó, univerzális definíció hiánya ellenére az őslakos népek azonosítása nem lehetetlen feladat, tekintve, hogy az ILO 169-es számú egyezménye¹⁴ tartalmaz egy olyan kritérium rendszert, amely kiváló kiindulási alap lehet, valamint találni példát olyan regionális mechanizmus által alkotott definícióra,¹⁵ amely jól alkalmazható az adott kontinensen.

---

¹¹ Az ILO 169. számú egyezménye a bennszülött és törzsi népekről a független országokban (aláírás: 1989. június 27., hatály: 1991. szeptember 5.)

¹² RAISZ, 2008; COBO, Martinez, *Study of Discrimination against Indigenous Populations*. Az ENSZ Különleges Rapporteurének jelentése (E/CN.4/Sub.2/1986/Add.4)

¹³ Az ENSZ Őslakos Népekkel Foglalkozó Munkacsoport elnökének munkaanyaga az őslakos népek koncepciójáról. A Munkacsoport által az ENSZ GSZT Diszkrimináció Megelőzésével és a Kisebbségek Védelmével Foglalkozó Albizottságának (jelenlegi nevén: ENSZ Emberi Jogokat Védő és Előmozdító Albizottság) 14. ülészakára benyújtott jelentés, (U.N. Doc. E/CN.4/Sub.2/ACA1996/2), 1996.

¹⁴ Az ILO 169. számú egyezménye, 1. cikk

¹⁵ Report of the African Commission's Working Group of Experts on Indigenous Populations/Communities, Submitted in accordance with the Resolution on the Rights of Indigenous Populations/Communities in Africa adopted by the African Commission at its 28th ordinary session held in Cotonou, Benin in October 2000, IWGIA & ACPHR, (2005)

A szerző ennek megfelelően azt a következtetést vonta le, hogy érdekesebb a regionális definíciók, valamint az ENJABiz Munkacsoportja által összeállított tételes listákhoz hasonló katalógusok alkotására helyezni a hangsúlyt. E megoldás azért célszerű, mert amellett, hogy így az adott régió sajátosságainak figyelembevételével azonosíthatók az őslakos csoportok, elejét vehetők – a nemzetközi fórumok előtti eljárásokban – az adott csoport őslakos mivoltának megkérdőjelezésére alapított időhúzó taktikázás.¹⁶ E listák összeállítása során természetesen kérdésként merült fel, hogy miként lehetséges elejét venni a politikai befolyás érvényesülésének, valamint, hogy milyen, az azonosítást szolgáló kritérium rendszert választ az erre feljogosított szervezet. A szerző a dolgozatában, többek között e kérdésekre keresi a választ.

A *másik megállapítás*, hogy az őslakos népek jogai egyre szélesebb körben nyernek elismerést: példának okáért az őket közvetlenül érintő beruházásokról,¹⁷ valamint az osztársadalmi kérdésekről¹⁸ szóló döntések meghozatalában való *részvételhez való jogukat* több, nemzetközi fórum is elismerte. Hasonló irányvonal figyelhető meg a kulturális jogaik kapcsán: a korábban egyeduralkodónak számító *kulturális hierarchia* elmélet diszkreditálódását követően tendencia az őslakos népek kultúrájának egyenrangúként történő elismerése, amely magában foglalja a társadalmi berendezkedésük, tradicionális döntéshozatali mechanizmusaik, valamint normarendszerük elismerését.¹⁹ A *földhöz való joguk* szintúgy, egyre szélesebb körben nyer elismerést. A földek – de legalábbis egy részük – kijelölése²⁰ és visszajuttatása eredeti, jogos tulajdonosaiknak a történelmi igazságtalanságok jóvátétele mellett, hozzájárul a biodiverzitás és a környezet általános állapotának megőrzéséhez: a multinacionális vállalatok által előnyben részesített monokultúrás növénytermesztést és egyéb környezetkárosító termelési módokat felváltja az őslakos népek hagyományos, a természetet

---

¹⁶ Amint azt Suriname tette a Saramaka ügyben. – EJAB, *Saramaka emberek kontra Suriname*, 2007. november 28. C Sorozat No. 172.

¹⁷ EJAB, *Saramaka emberek kontra Suriname*, 2007. november 28. C Sorozat No. 172. para 129.; ENSZ EJB, *Ángela Poma Poma kontra Peru*, 2009. március 27 (CCPR/C/95/D/1457/2006), para. 7.6.

¹⁸ CHARTERS, Claire, A Self-Determination Approach to Justifying Indigenous Peoples' Participation in International Law and Policy Making. *International Journal on Minority and Group Rights*. 2010. (Vol. 17.), Issue 2., pp. 215-240

¹⁹ AHRÉN, pp. 63-112.

²⁰ EJAB, *Mayagna (Sumo) Awas Tingni kontra Nicaragua ügy*, 2001. augusztus 31. (merits) C sorozat No. 79., para. 173.

tiszteletben tartó gazdálkodása.²¹ A földhöz, valamint a kulturális jogokhoz kapcsolódóan kiemelést érdemel a *kollektív jogok*²² kérdése: a kultúrát ugyanis csak csoportok képesek megőrizni, és tovább örökíteni, egyének nem. Az egyéni földtulajdon pedig egyenesen értelmezhetetlen az őslakos népek számára, akik a földeket ősidőktől fogva kollektívan használták oly módon, hogy a csoport minden egyes tagja egyenlő mértékben volt jogosult igénybe venni a megélhetéséhez szükséges természeti erőforrásokat. Ennek megfelelően az őslakos népek képviselői az elmúlt évtizedekben – többek között – azért küzdöttek, hogy kollektív jogaik elismerést nyerjenek.²³ E küzdelem meghozta eredményét, amely a szerző álláspontja szerint a kisebbségvédelemben is alkalmazható. Jóllehet a kisebbségek általában nem tartanak igényt kollektív földtulajdonra, kulturális jogaik védelme azonban komoly lendületet vehet. A szerző véleménye szerint az európai emberi jogvédelmi mechanizmus egyik legnagyobb hiányossága ugyanis, hogy csak és kizárólag egyéni jogokban és egyéni jogsérelemben gondolkozik, ami – a többi emberi jogvédelmi mechanizmus tapasztalata által is alátámasztottan –, nem nyújt elégséges védelmet egy egész csoport megvédéséhez.

A *harmadik megállapítás*, hogy a fent ismertetett eredmények bizonyos megszorításokkal a kisebbségvédelem terén is alkalmazhatóak. Az őslakosokat megillető jogok széleskörű elismertségének az előfeltétele ugyanis Will Kymlicka szerint az volt, hogy az őslakos népek sikeresen hitették el az államok vezetőivel, hogy a számukra garantált jogok nem fognak együtt járnival a kisebbségeket megillető jogok körének bővülésével. Kymlicka e jelenséget tűzfal modellnek nevezi, amely véleménye szerint hosszútávon mind morális, mind gyakorlati szempontból tarthatatlan. A morális tarthatatlanság oka, hogy olyan csoportok között tesz különbséget, amelyek számos jellemzőjükben hasonlóságot mutatnak, és a közöttük lévő különbségtétel meglehetősen – egyes szerzők szerint egyenesen – mesterségesnek tekintendő. A gyakorlati problémák pedig abból erednek, hogy több kisebbségi csoport – az őslakosként történő elismerés számára előnyösebb voltát felismerve –, őslakosként definiálta újra magát. Amennyiben e tendencia folytatódik, az szükségszerűen az őslakos népek számára garantált

---

²¹ DE SCHUTTER, Oliver, The Emerging Human Right to Land. *International Community Law Review*, 2010 (Vol. 12.), Issue 3, pp. 303-334.

²² XANTHAKI, Alexandra, *Indigenous Rights and United Nations Standards. Self-Determination, Culture and Land*. Cambridge University Press, New York 2007. (a továbbiakban: XANTHAKI 2007) pp. 29-38.

²³ XANTHAKI, Alexandra, The UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples and Collective Rights: What's the Future for Indigenous Women? In: XANTHAKI, Alexandra – Allen, Stephen (ed.), *Reflections on the UN Declaration on the Rights of the Indigenous Peoples*. Hart Publishing, Oxford, 2011. p. 417.

jogok erodálódását fogja eredményezni.²⁴ A szerző szerint a tűzfal lebontásának leghatékonyabb módja annak megértetése a kisebbségeknek otthont adó államok vezetőivel és ezen államok többségi társadalmával, hogy az e csoportok számára garantált többlet jogok, különösképpen az autonómia, nem az elszakadás előszobái. E megállapítást támasztja alá a 2014-es ügydöntő skót népszavazás, valamint a nem ügydöntő katalán népszavazás. Előbbi ékes példája annak, hogy amennyiben az anyaország a demokrácia szabályait betartva áll hozzá a kérdéshez, és a kisebbségek lakta terület anyagilag is jól jár a meglévő állami keretek fenntartásával, úgy a saját jól fel fogott érdekükben nem fognak a függetlenség mellett dönteni.

– A gazdasági nehézségek mellett természetesen a politikai realitásokkal is számolni kell, Koszovó példája ebből a szempontból inkább a kivételt erősítő szabálynak tekintendő, mintsem főszabálynak.²⁵ – A cél tehát hosszútávon az ún. tűzfal lebontása oly módon, hogy a kisebbségek számára garantálandó jogok ne veszélyeztessék az őslakosok védelme terén eddig elért eredményeket.

A *negyedik megállapítás* az őslakos népek szellemi tulajdonának értékességére és védelmének fontosságára vonatkozik. Az őslakos népek tudásuk révén amellett, hogy elősegíthetik a fenntartható fejlődés megvalósítását, az orvostudomány fejlődéséhez is hozzájárulhatnak. A korábbi, az orvoslási módszereiket sarlatánságnak tartó vélekedés változóban van: egyre inkább bebizonyosodik, hogy az általuk használt növények valóban rendelkeznek tudományos módszerekkel igazolható gyógyító hatással, amely amellett, hogy az emberiség hasznát szolgálhatja, a gyógyszergyártó cégek számára is extra profitszerzési lehetőséget is kínál. Tekintettel arra, hogy e cégeknek nem minden esetben áll szándékában fizetni az értékes tudásért,²⁶ az őslakos népek érdekeinek védelme kiemelt fontossággal bír, amelynek érdekében – a szerző véleménye szerint – megfontolandó lenne új, őslakos specifikus nemzetközi standardok kidolgozása.

---

²⁴ KYMLICKA, Will, *Beyond the Indigenous/Minority Dichotomy*. In: ALLEN, Stephen – XANTHAKI, Alexandra (eds.): *Reflections on the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*. Hart Publishing, Oxford, 2011. pp. 183-208.

²⁵ SZALAI Anikó: 5. A kisebbségvédelem az ENSZ Közgyűlésében. Dr. Szalai Anikó Honlapja: Gondolatok a nemzetközi jog világából, 2014. április 25. Online elérhető: <http://drszalaianiko.hu/2014/04/25/a-kisebbssegvedelem-az-ensz-kozgyuleseben/> (2015. augusztus 31.)

²⁶ WYNBERG, Rachel, Rhetoric, Realism and Benefit Sharing: Use of Traditional Knowledge of Hoodia Species in the Development of an Appetite Suppressant. *The Journal of World Intellectual Property*. 2004. (Vol 7.), Issue. 6. pp. 851-876.

Az ötödik megállapítás a regionális emberi jogvédelmi mechanizmusok gyakorlatának, valamint az őslakos népek társadalmi részvételének tanulmányozása során merült fel a szerzőben: az őslakos népek jogainak elismeréséhez és biztosításához az szükséges, hogy a társadalom „megérjen rá”, ugyanis jogaik védelme külső kényszerrel nem biztosítható eredményesen. Amennyiben ugyanis a hatóságok és a többségi társadalom ellenségesen viszonyul az őslakos közösségekhez és azok igényeihez, úgy a nemzetközi fórumok által hozott határozatok és ítéletek csekély változást képesek hozni: az őslakos közösségeknek esetről esetre igénybe kell venniük e fórumokat, amely nem kevés erőforrást igényel. A szerző szerint e megoldás mindenképpen kerülendő: *egyrésztől* a nemzetközi fórumok szerep felfogásával is teljesen ellentétes, *másrésztől* pedig az őslakos csoportok számára is kedvezőbb a hazai fórumok előtt érvényesíteniük az érdekeiket. A változások kulcsa minden esetben a többségi társadalom és a politikai vezetők hozzáállásának megváltozása;²⁷ ebből kifolyólag kiemelt jelentőséggel bír a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése, amely hozzájárul a társadalom többségében előforduló negatív attitűdök eloszlatásához, valamint az őslakos népek kultúrájának egyenrangúként történő elismeréséhez.²⁸ Ennek elmaradása esetén a megerősítő intézkedések értetlenséget, adott esetben az őslakos közösségekkel szembeni ellenérzéseket válthatnak ki a többségi társadalomból, ahogyan az az Egyesült Államokban, az indiánok számára biztosított kaszinó üzemeltetési jog esetén is történt.²⁹ E körben további példaként említhető az új-zélandi kvóta rendszer, amely szintén heves társadalmi vitákat generált.³⁰

A szerző *hatodik* megállapítása, hogy az információs technológiákban rejlő lehetőségek jelentős mértékben megkönnyítik az őslakos közösségek számára az érdekeik képviselését,

---

²⁷ Kanada – a Nunavut territórium nevű közigazgatási egység létrehozása által – területi autonómiát biztosít az őslakos Inuit nép számára, a skandináv országok pedig a számi parlamentek létrehozása révén biztosítják a döntéshozatalban való részvételt. A példaként felhozott országok mindegyikében hosszas társadalmi egyeztetés és kompromisszum keresés előzte meg a reformokat. – ²⁷ XANTHAKI 2007. pp. 161-165.; JOSEFSEN, Eva, The Saami and the national parliaments: Channels for political influence – Elérhető: <http://www.ipu.org/splz-e/chiapas10/saami.pdf> (2014. május 17.)

²⁸ Lásd Ahrén értekezését a kulturális hierarchia elméletről!

²⁹ WOOD, Robert W., Native American Casino And Tax Rules That May Surprise You. *Forbes*, 2012. október 11. – Online elérhető: <http://www.forbes.com/sites/robertwood/2012/10/11/native-american-casino-and-tax-rules-that-may-surprise-you/> (2015. szeptember 21.)

³⁰ JOSEPH, Philip, The Maori Seats in Parliament. Treaty Debate Series on Maori Rights, Wellington, February 5, 1999. – Online Elérhető: http://nzinitiative.org.nz/site/nzinitiative/files/speeches/te_papa_debate_maori_seats.pdf (2015. január 26.)

kultúrájuk megóvását, valamint a modern gazdasági tevékenységekbe való bekapcsolódásukat. Amint azt az Ogoni ügy bizonyította, a nyilvánosság ereje komoly fegyver: akár egy multinacionális vállalatot is meghátrálásra készíthet,³¹ az internet pedig kiváló eszköz arra, hogy akár a legvédtelenebb csoportok is felhívhassák a világ közvéleményének figyelmét a jogsértésekre. A jogsértések mellett, a negatív társadalmi attitűdök eloszlásában is komoly szerepe lehet az ilyen irányú ismeretek bővítésének. Az információs technológia ezen túlmenően a gazdasági tevékenységeik promotálását is jelentős mértékben megkönnyíti, e lehetőséggel számtalan őslakos csoport él. Figyelmet kell ugyanakkor szentelni két olyan jelenségnek, amelyek komoly problémákat okozhatnak: ún. *digitális szakadék kialakulása*, és a *digitális önrendelkezés elvesztése*. A digitális szakadék azt jelenti, hogy az egyébként is jelentősen eltérő társadalmi és gazdasági helyzetben lévő őslakosok között tovább nőhet a szakadék annak megfelelően, hogy e csoportok milyen mértékben férnek hozzá az információs technológiához. E szakadék kialakulásának két fő oka van: *egyrészt* az elmaradott területeken élő őslakos közösségek szükségszerűen nehezebben férnek hozzá az információs technológiához, mint a fejlettebb régiókban élő társaik. *Másrészt* az első világbeli országokban élő őslakos közösségek egy része a közösségi értékek erodálódásától tartva, idegenkedik a világháló igénybevételétől. A digitális önrendelkezés elvesztése azt jelenti, hogy az őslakosok az esetek többségében nem képesek befolyásolni a róluk, az internetre kerülő információk tartalmát, az alacsony információ technológiás tudásukból kifolyólag, ugyanis a legtöbb esetben segítők révén használják az internetet és nem önállóan. A fentiekre tekintettel a szerző arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jövőben kellő hangsúlyt kell fordítani az őslakos közösség információ technológiás tudását bővítő kezdeményezéseknek a kellő infrastrukturális háttér megteremtése, és a közösségek félelmeinek eloszlása érdekében.

Végül, de nem utolsósorban, a szerző *hetedik* megállapítása, hogy az egyes jogvédelmi mechanizmusok eltérő megközelítést alkalmazva, eltérő jogokra alapozva garantálnak védelmet az őslakos népek számára, e megközelítéseknek pedig megvannak a maguk előnyei és hátrányai, ugyanakkor általában adekvátnek tekinthetők az adott kontinens őslakos közösségeinek igényeihez. A regionális mechanizmusok közül úttörőnek tekinthető – és a szerző által elsőként vizsgált – amerikai rendszer, a tulajdonhoz és a bírói védelemhez való

---

³¹ ENJABiz, The Social and Economic Rights Action Center and the Center for Economic and Social Rights kontra Nigéria, 2001. október 27. (ügyszám: 155/96)

jogra alapozza az őslakos népeket megillető jogok védelmét.³² E módszer – minden hiányossága ellenére³³ –, meglehetősen hatékonynak tekinthető. Az EJAB, a joggyakorlatában kidolgozta a természeti kincsek hasznosítása esetén alkalmazandó kritérium rendszert, amely megköveteli az előzetes tájékoztatáson alapuló szabad beleegyezés elvének az érvényre juttatását, a hasznokból történő részesítést, valamint az előzetes hatástanulmány készítését.³⁴ Az EJAB ezen túlmenően, az utóbbi időben elmozdult a kollektív jogok védelmének irányába, valamint – az egyik legutóbbi ügyében – az élethez való jogra alapozta az egyik őslakos csoport védelmét. Az afrikai mechanizmus – amellet, hogy az alapjául szolgáló dokumentum meglehetősen előremutató rendelkezéseket tartalmaz³⁵ – nagymértékben épít az amerikai közti mechanizmus gyakorlatára,³⁶ példának okáért a természeti kincsek hasznosítására esetén érvényesítendő garanciális feltételek átvétele révén.³⁷ Az említett mechanizmus ugyanakkor maga is az *evolútív értelmezés*³⁸ talaján áll: védelemben részesíti a kulturális integritáshoz való jogot,³⁹ az élelemhez való jogot,⁴⁰ valamint a lakhatáshoz való jogot.⁴¹ Az afrikai mechanizmus által kimunkált védelmet immár az EJABiz is elismerte azáltal, hogy hivatkozott rá az egyik

---

³² EJAB, *Mayagna (Sumo) Awas Tingni kontra Nicaragua ügy*, 2001. augusztus 31. (merits) C sorozat No. 79., para. 173.

³³ ORELLANA, Marcos A.: *Saramaka People v. Suriname*. *American Journal of International Law*. 2008. (Vol. 102.), Issue 4., pp. 841–847.

³⁴ EJAB, *Saramaka emberek kontra Suriname*, 2007. november 28. C Sorozat No. 172., para. 129.

³⁵ *Ember és Népek Jogainak Afrikai Chartája* (aláírás: 1981. június 27., hatálybalépés: 1986. október 21.)

³⁶ ENJABiz, *The Social and Economic Rights Action Center and the Center for Economic and Social Rights kontra Nigéria*, 2001. október 27. (ügyszám: 155/96), para. 57.

³⁷ ENJABiz, *Centre for Minority Rights Development (Kenya) and Minority Rights Group International on behalf of Endorois Welfare Council kontra Kenya*, 2009. november 25. (ügyszám: 276/2003), para. 266.

³⁸ Az evolútív értelmezési módszer kidolgozása a strasbourgi bíróság érdeme. Az evolútív értelmezésről, más szóval az „élő jog” (living instrument) koncepcióról részletesen: SZEMESI Sándor: *A diszkrimináció tilalma az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában* (PhD értekezés) – Forrás: http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/szemesis_ertmh.pdf (2014. december 23.)

³⁹ Amelyet a vallásgyakorláshoz, a kultúrához, valamint a természeti kincsekhez való hozzáféréshez való jogból vezetett le. – ENJABiz, *Endorois ügy*, paras. 168., 172., 173.

⁴⁰ Amelyet a testi és lelki integritáshoz, a legmagasabb szintű egészséghez, valamint a fejlődéshez való jogból vezetett le. – ENJABiz, *Ogoni ügy*, paras. 60-66.

⁴¹ Amelyet a tulajdonhoz, a legmagasabb szintű egészséghez, valamint a családi- és magánélet sérthetlenségéhez való jogból vezetett le. – ENJABiz, *Ogoni ügy*, paras. 43-48.

általán tárgyalta ügyben.⁴² Az európai mechanizmus a két másik regionális mechanizmushoz képest meglehetősen tartózkodó: jóllehet a kezdeti elutasító álláspontja enyhült, gyökeres fordulatról a mai napig nem beszélhetünk,⁴³ és a szerző megítélése szerint – a legutóbbi, az őslakos népeket érintő ítéletét figyelembe véve⁴⁴ – nem is várható.

A regionális jogvédelmi mechanizmusokkal ellentétben, az ENSZ szervei a kulturális jogokra alapozva részesítik védelemben az őslakos közösségeket. E körben a szerző először az ENSZ EJB a joggyakorlatát vetette alá beható vizsgálatnak. Az ENSZ EJB, tekintettel arra, hogy a PPJNE⁴⁵ nem tartalmaz semmilyen *expressis verbis* utalást az őslakos népekre, egy, a kisebbségek kulturális jogait védeni hivatott rendelkezést – a PPJNE 27. cikkét – alkalmazza az őslakos népek jogainak védelme érdekében.⁴⁶ Annak ellenére, hogy ez egyfajta – az őslakos specifikus anyagi normák hiánya szülte – kényszer megoldásnak tekinthető, a gyakorlatban képes effektív védelmet biztosítani, ugyanis az evolutív értelmezés az ENSZ EJB számára sem ismeretlen. Az egyik legutóbbi – őslakos népeket érintő – ügyében rögzítette az előzetes tájékoztatáson alapuló szabad beleegyezés fontosságát.⁴⁷ Az ENSZ szervek joggyakorlatának legnagyobb hiányossága, hogy az őslakos csoportokat nem hajlandó népként elismerni, ily módon az ENSZ szervek joggyakorlata értelmében nem illeti meg őket az önrendelkezéshez való jog sem.⁴⁸ E hozzáállást illetően, a szerző szerint a jövőben sem várható jelentős változás, amint azt a legutóbbi, őslakos népeket érintő ügyében⁴⁹ hozott döntés is szemlélteti.

Az egyes emberi jogvédelmi mechanizmusok számára eltérő végrehajtási eszközök, állnak rendelkezésre, illetve eltérő módon élnek e lehetőségekkel. Jóllehet az európai mechanizmust, az alapjául szolgáló dokumentum meglehetősen hatékony eszközökkel ruházta

---

⁴² EJABiz, *Toledó Körzetbeli Maya Őslakos Közösségek kontra Beliz*, 2004. október 12. C Sorozat, No. 12.053; para 149.

⁴³ Az európai mechanizmus hozzáállásának okairól részletesen lásd: KOIVUROVA, Timo, *Jurisprudence of the European Court of Human Rights Regarding Indigenous Peoples: Retrospect and Prospects. International Journal on Minority and Group Rights*, 2011. (Vol. 18), pp. 1-37.

⁴⁴ EJEJ, *Chagos-sziget lakói kontra Egyesült Királyság* ügy, 2012. december 11. (35622/04)

⁴⁵ Az ENSZ Közgyűlés 1966. december 16-i határozata (United Nations, Treaty Series, vol. 999., 171.)

⁴⁶ Az ENSZ EJB, *a kisebbségek jogairól szóló 23. számú általános kommentárja* (CCPR/C/21/Rev.1/Add.5)

⁴⁷ ENSZ EJB, *Ángela Poma Poma kontra Peru*, para. 7.6.

⁴⁸ ENSZ EJB, *Lubicon Lake Band kontra Kanada*, 1990. Március 26. (U.N. Doc. Supp. No. 40 (A/45/40) at 1 (1990)), paras. 5.1.-6.3. , 13.3.-13.4.; Az ENSZ EJB, *a kisebbségek jogairól szóló 23. számú általános kommentárja* (CCPR/C/21/Rev.1/Add.5) paras. 1- 3.2.

⁴⁹ ENSZ EJB, *Ángela Poma Poma kontra Peru*

fel,⁵⁰ amelyekkel az esetleges jövőbeni, az őslakos népeket védelemben részesítő ítéletei végrehajtását kikényszeríthetné, az említett eszközök alkalmazására ezidáig nem került sor. Az EJEB, sajnálatos módon az őslakos népeket érintő ügyek jelentős részét még a vizsgálati szakaszban elutasítja. Ezzel szemben az afrikai mechanizmus, amely – európai társához képest – szerényebb lehetőségekkel rendelkezik, igyekszik a lehető leghatékonyabban kihasználni a meglévő eszközeit. Ebben többek között a civil szervezetek vannak segítségére: amennyiben e szervezetek képesek kellő nyilvánosságot biztosítani, akkor egy mérsékelt hatékony kontroll lehetőségekkel rendelkező emberi jogvédelmi mechanizmus is képes megfelelő védelmet biztosítani, amelyet kiválóan példáz az ENJABiz Ogoni ügye.⁵¹ Ugyanakkor a nyilvánosság sem mindig elég, amelyre az Endorois ügy szolgál példaként, amelyben a döntés végrehajtása továbbra is várat magára, a Kenyai kormányra nehezedő nyomás ellenére is.⁵² Ettől függetlenül a szerző véleménye, hogy a nyilvánosság ereje, különösképpen az internet nyújtotta lehetőségek, hatékony eszközöket kínálnak a döntések kikényszerítésére.

A szerző álláspontja szerint a tárgyalta regionális jogvédelmi mechanizmusok közül – a fentebb említetteket összevetve –, az amerikai mechanizmus garantálja a leghatékonyabb védelmet az őslakos népek számára. A következő a sorban az afrikai, amelynek lehetőségei bár korlátozottabbak, evolutív értelmezést és a nyilvánosság erejét használva igyekeznek, hogy a meglévő lehetőségeket maximálisan kihasználja. Az európai mechanizmus jelentősen hatékonyabb lehetne abban az esetben, ha meglenne a politikai akarat arra, hogy az őslakos csoportokat megfelelő védelemben részesítse. Hasonlóképpen az ENSZ EJB esetén is, alapvetően a politikai akarat hiánya okozza a védelem elégtelenségét: amennyiben az hajlandó lenne elismerni, hogy az őslakos csoportokat, mint népeket megilleti az önrendelkezéshez való jog, az Egyezségokmányok⁵³ által garantált több más jog alapján is megilletné őket a védelem. A szerző véleménye szerint, minden regionális emberi jogvédelmi mechanizmus számára

---

⁵⁰ RAISZ Anikó: Az emberi jogok fejlődése az Emberi Jogok Európai és Amerikai Bíróságának kölcsönhatásában, Novotni Kiadó, Miskolc 2010

⁵¹ Lásd DUX László cikkét!

⁵² A szerző szerint a végrehajtás elmaradásának egyik oka, hogy az itt elkövetett jogsértések az ogoni ügy tényállásában rögzítettekhez képest kevésbé súlyosak a világ közvéleményének szemében. A másik valószínűleg tekinthető ok, hogy míg Nigériában az időközben hatalomra kerülő kormány igyekezett jóvátenni az elődje által elkövetett jogsértéseket, addig Kenyában bár az elnök személyében változás történt, az őslakosokkal kapcsolatos politikába nem.

⁵³ A PPJNE és a GSZKJNE

megfontolandó lenne egy, az adott emberi jogvédelmi mechanizmus, valamint a testvér mechanizmusok joggyakorlata által, a korábbi anyagi normák evolutív értelmezése révén kimunkált jogokat rögzítő, őslakos specifikus egyezmény kodifikálása és elfogadása, egy, az adott régióban élő őslakos népeket tételesen rögzítő listával együtt. Ily módon az említett mechanizmusok számára lehetővé válna, hogy a regionális sajátosságokat figyelembe vevő anyagi normákra hivatkozva részesíthessék védelemben az őslakos csoportokat. Őslakos specifikus egyezmény előkészítése jelenleg csak az amerikai közti rendszer keretein belül zajlik, elfogadása azonban továbbra is várat magára, a többi regionális mechanizmus esetén, napirenden sincs hasonló dokumentum. Tekintettel a kisebbségek és az őslakos csoportok közötti szoros kapcsolatra és az ún. tűzfal modell tarthatatlanságára, a szerző szerint, különösen az európai mechanizmus esetében – ahol az őslakosokra továbbra is inkább kisebbségként tekintenek – érdemes megfontolni egy, az őslakos és a kisebbségi népek védelmét egyszerre szolgáló, kötelező erővel felruházott dokumentum megalkotását. A dokumentum elfogadásán túl, további fontos lépés lenne a kollektív szemlélet irányába történő elmozdulás, jelenleg ugyanis ennek hiánya tekinthető az európai mechanizmus által garantált védelem legfőbb hiányosságának: az őslakos csoportok számára ugyanis az egyénileg gyakorolható jogok jelentős része teljességgel értelmezhetetlen, amint az az európai őslakos népek által, az ENSZ EJB és az európai mechanizmus előtt, a hagyományos gazdálkodó tevékenységeik korlátozása miatt indított kereseteikből kiderül. Egy, a szerző által javasolt dokumentum elfogadása azért is lenne előnyös, mert több olyan kisebbségi csoport él Európában, amelyek esetén a kisebbségi státusz alapvetően definíciós kérdés: az Oroszországi Föderációban élő népcsoportok egy része tulajdonképpen őslakos népként is definiálható, az orosz törvényi szabályozás nem véletlenül támasztja az őslakos státusz feltételül az alacsony létszámot. Ily módon e csoportok is, a számukra megfelelő – a jogok kollektív megközelítését figyelembe vevő – védelemben részesülhetnének.

IV. Az értekezéshez kapcsolódó publikációk jegyzéke

Megjelent publikációk jegyzéke

- [1] Az őslakos népek földhöz való joga és egyes környezetjogi kérdések. In: HALLÓK Tamás (szerk.): *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Iuridica et Politica. Tomus XXXIII.* Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2015. pp. 269-285.
- [2] Az ENSZ Emberi Jogok Bizottságának mérföldkő jelentőségű ügyei – Avagy a kulturális jogok védelmére alapított védelem hatékonysága. In: ANGYAL Zoltán (szerk.): *Decem anni in Europaea Unione II.* Európai jogi és nemzetközi jogi tanulmányok. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2015. pp. 100-117.
- [3] Őslakos népek Európában? – Az európai emberi jogvédelmi mechanizmus őslakos népekkel kapcsolatos joggyakorlatának aktuális kérdései. *Debreceni Jogi Műhely*, 2015. (XII. évf.) 1-2.szám. Online elérhető: http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/1_2_2015/oslakos_nepek_europaba_n_az_europai_emberi_jogvedelmi_mechanizmus_oslakos_nepekkel_kapcsolatos_joggyakorlatanak_aktualis_kerdesei/ (2016. január 14.)
- [4] A Hingitaq 53 és mások kontra Dánia ügy, avagy az őslakos népek át- és kitelepítésének kérdései az európai emberi jogvédelmi mechanizmus vonatkozásában. In: Szabó Miklós (szerk.): *Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2014. November 20., Az Állam- és Jogtudományi Kar szekció kiadványa*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2015., pp. 191-196.
- [5] Az őslakos népek részvétele a döntéshozatalban: tény vagy illúzió? In: P. SZABÓ Béla, SZEMESI Sándor (szerk.) *Profectus in Litteris VI.* Előadások a 11. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián, Lícium-Art, Debrecen, 2014. pp.165-173.
- [6] Kulturális jogok az őslakos népek védelmének szolgálatában. In: SARY Pál (szerk.): *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Iuridica et Politica. Tomus XXXII.* Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2014. pp. 163-178.
- [7] The Protection of Indigenous Peoples' Rights in the Jurisprudence of the Inter-American System: a Comparative Analysis” In: *Conferinta Studenteasca Anuală 'Nicolae Titulescu'*, (ISSN-L 2246-9214), Bukarest, 2014., pp. 423-429.
- [8] Az Ember és Népek Jogainak Afrikai Bizottságának őslakos népekkel kapcsolatos joggyakorlata, különös tekintettel az Ogoni-ügyre. *ProFuturo*, 2014 (IV. évf.) 1. szám, pp. 127-144.
- [9] Az Endorois ügy, egy hosszú út eredménye – avagy az afrikai emberi jogvédelmi mechanizmus joggyakorlata és az őslakos népek jogainak védelme. *Debreceni Jogi Műhely*, 2014 (11. évf.) 1. szám. Elérhető: http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/1_2_2014/az_endorois_ugy_egy_hosszu_ut_eredmenye_avagy_az_afrikai_emberi_jogvedelmi_mechanizmus_joggyakorlat_a_es_az_oslakos_nepek_jogainak_vedelme/ (2016. január 14.)

- [10] Miként járulhat hozzá az Ember és Népek Jogainak Afrikai Bírósága az őslakos népek jogainak védelméhez? In: CSISZÁR Imre és DR. KÖMÍVES Péter Miklós (szerk.): *Tavaszi Szél 2014 Konferenciakötet. II. rész. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Debrecen, 2014.* (ISBN 978-963-89560-6-4) pp. 146-153.
- [11] A Csendes-óceáni térségben és Ázsiában élő őslakos népek helyzetének áttekintő elemzése. In: Stipta István (szerk.): *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. 13. kötet.* Gazdász-Elasztik, Miskolc, 2014. pp. 237-288.
- [12] Az őslakosok jogainak védelme az Amerikaközi Bíróság joggyakorlatában, avagy elég hatékony-e a tulajdonhoz és a bírói védelemhez való jogra alapozott védelem? In P. SZABÓ Béla, SZEMESI Sándor (szerk.): *Profectus in Litteris V. Előadások a 10. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián, 2013. június 7.,* Lícium-Art, Debrecen, pp. 219-227.
- [13] A Saramaka emberek kontra Suriname ügy; avagy az Amerikaközi Bíróság, mint az őslakos népek jogainak élharcosa. In: SÁRY Pál (szerk.): *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Iuridica et Politica Tomus. XXXI.* Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2013, pp. 221–238.
- [14] The Right of the Indigenous People to their Ancient Lands in the Jurisprudence of the Inter-American Court, with Special Regard to the Mayagna (Sumo) Awas Tingni and the Saramaka People Cases. In: *Conferinta Studenteasca Anuală ‘Nicolae Titulescu’,* (ISSN 2246-9214), Bukarest, 2013., pp. 922-929.
- [15] The Mayagna (Sumo) Awas Tingni vs. Nicaragua Case, in other words the Precedent Shaping Role of the Inter-American Court Regarding Indigenous Rights. In: Stipta István (szerk.): *Doktoranduszok Fóruma,* Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2012. November 8., Az Állam- és Jogtudományi Kar szekció kiadványa, 2012., pp. 129-133.
- [16] Az őslakosok jogainak megjelenése az Amerikaközi Rendszerben: az őslakosok joga ősi földjeikre, különös tekintettel a Mayagna (Sumo) Awas Tingni kontra Nicaragua ügyre. In: RAISZ Anikó (szerk.): *A nemzetközi környezetjog aktuális kihívásai.* Miskolci Egyetem, Miskolc, 2012., pp. 108-118.

A szerző megjelenés alatt álló, az értekezéshez kapcsolódó publikációi

- [17] Az oroszországi őslakos népek helyzetének áttekintő elemzése. In: *Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2016. November 19., Az Állam- és Jogtudományi Kar szekció kiadványa.* Várható megjelenés: 2016. február. Kontakt személy: Lakos Zsuzsa, irodavezető, ME-ÁJK, DFÁJDI. Email: joglakos@uni-miskolc.hu
- [18] Cultural Rights as a Tool of Protecting the Rights of Indigenous Peoples. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law,* 2016. Várható megjelenés: 2016. április. Kontakt személy: Lános Petra Lea. Email: lancos.petra.lea@jak.ppke.hu

[19] Az őslakos népek jogai. Tanulmány az MTA Jogtudományi Intézete által kiadni tervezett emberi jogi lexikonban. Várható megjelenés: 2016. június Kontakt személy: Lamm Vanda, MTA rendes tag. Email: lamm.vanda@tk.mta.hu